

Novine u oblasti nediskriminacije u 2020.

Ivana Krstić

Komitet za eliminaciju
diskriminacije žena

Opšta
preporuka br.
38 od
novembra
2020.

- Odnosi se na trgovinu žena i dece u kontekstu migracija
- Po oceni Komiteta, žene su i dalje izložene ovom krivičnom delu jer se ne uzima u obzir rodna dimenzija i različiti tipovi eksploatacije, uključujući seksualnu.
- U njenoj osnovi je polna diskriminacija koja svoje uzroke ima u dominantnim ekonomskim i patrijarhalnim strukturama i različitim uticajima na radne i migracione režime država koji vode posebnoj osetljivosti žena i devojčica.

Uzroci trgovine ženama

Rodna diskriminacija

- Trgovina ženama je posledica strukturalne nejednakosti i feminizacije siromaštva. Uglavnom su žene iz marginalizovanih grupa izložene ovom krivičnom delu, čija su prava ozbiljno ograničena: žene koje žive u seoskim sredinama, žene koje dolaze iz manjinskih grupa, žene sa invaliditetom, žene sa iregularnim migracionim statusom, žene tražiteljke azila i izbeglice.
- Uglavnom se suočavaju sa sledećim problemima: nedostatak obrazovanja, siromaštvo, nedostatak dokumentacije, ograničen pristup socijalnim davanjima, izloženost nasilju i porodičnom nasilju.

L. A. i druge protiv Severne Makedonije (1)

- Četiri podnositeljke predstavke romske nacionalnosti.
- Prva podnositelja L. A. ima 26 godina i u pitanju je beskućnica, samohrana majka troje dece, u četvrtom mesecu trudnoće. Nikada nije bila kod ginekologa jer nema para da plati troškove do najbliže zdravstvene ustanove. Nezaposlena je i prima mesečnu socijalnu pomoć u iznosu od 130 evra. Nema pristup čistoj vodi.
- D.S. ima 17 godina, u prvom mesecu trudnoće i sa jednim detetom sa kojim živi na ulici. Ne prima socijalnu pomoć. Nikada nije posetila ginekologa jer ne može da plati zdravstvene troškove pregleda. Nema pristup pitkoj vodi.

L. A. i druge protiv Severne Makedonije (1)

- R.A. ima 20 godina i u prvom je mesecu trudnoće. Živi na ulici sa partnerom i rođacima. Nezaposlena je i ne prima socijalnu pomoć. Dva puta je posetila ginekologa, a jednu posetu je platila 3.25 evra za opšti pregled i 8.10 evra za troškove prevoza. Živi u ekstremnom siromaštvu i nema pristup čistoj vodi.
- L.B. je majka petoro dece, koja je rodila bebu 24. novembra 2016. i tada je prvi put bila kod ginekologa. I ona i njena beba imaju zdravstvenih problema zbog izloženosti niskim temperaturama, lošoj ishrani i nedostatku pijaće vode.

Ostale relevantne činjenice

- Do 1. avgusta 2016. sve su živele u naselju Poligon u predgrađu Skoplja, gde je živelo oko 130 Roma, uključujući 70 dece (najveći broj njih je ovde živio između 5 i 9 godina). Tada je doneta odluka da se naselje “očisti” radi izgradnje puta. Stanovnici nisu dobili nikakvu informaciju o tome, a policija je upala bez ikakve informacije u naselje i uništila sve. Oni su ostali na ulici bez ičega, što je dovelo do pretnje po njihov život i zdravlje.
- Trudne žene su se žalile da nemaju obavezno zdravstveno osiguranje, da nemaju para da plate pregled i da su često izložene stigmatizaciji od strane medicinskih radnika.
- Smatrale su da su izložene višestrukoj diskriminaciji po osnovu pola, etniciteta, godina, statusa u društvu i zdravstvenog statusa.

CEDAW

Država nije pružila nikakve pravne lekove za prinudno iseljenje i zdravstvenu zaštitu podnositeljka predstave.

U vreme prinudnog iseljenja, osobe su bile u posebno osetljivoj situaciji.

Vlasti nisu komunicirale sa njima, već su im uništile svu imovinu i pijaću vodu.

Ponudjen im je privremeni smeštaj za beskućnike i raseljena lica, ali su one odbile iz bezbednosnih razloga.

Vlasti nisu uzele u obzir okolnosti slučaja pre raseljenja i nisu se uzdržale od diskriminacije prema podnositeljka predstave.

Imale su ograničen pristup zdravstvenoj zaštiti.

S.N. i E.R. protiv Severne Makedonije

- Sličan slučaj – podnositeljke predstavke su romske nacionalnosti, rođene 2000. i 2001. u Skoplju. Obe su bile trudne u vreme prinudnog iseljenja 1. avgusta 2016. Ostale su bez krova nad glavom i zdravstvene zaštite.
- Komitet:
- Prinudna iseljenja su retka i neproporcionalno više pogađaju romsku populaciju.
- Država je propustila da se uzdrži od prinudnog iseljenja, koje je dovelo do posredne diskriminacije romske populacije, a nije preduzela pozitivne mere da eliminiše diskriminatornu praksu.
- Iako su bile maloletne i trudne, prema njima nisu primenjene drugačije mere.

S.F.M. protiv Španije

- Podnositeljka predstavke je rođena 1976, a u decembru 2008. je ostala trudna. Njena trudnoća je bila normalna i dobro nadzirana. U skoro 40. nedelji trudnoće, otišla je u bolnicu gde je izložena brojnim intervencijama koje nisu bile neophodne i koje su učinjene bez njenog pristanka. Zbog čestih i veoma agresivnih vaginalnih pregleda, počela je da povraća i dobila je temperaturu. I njena beba je dobila visoku temperaturu usled ešerihije koli, a zbog njenog stanja narednih sedam dana je mogla da je vidi samo na 15 minuta i nije bila u prilici da je doji. Zbog svega je dobila postporođajni stres, zbog čega joj je bila potrebna terapija jer je bila anksiozna i imala je nesanicu.

CEDAW

- Podnositeljka predstavke je smatrala da je izložena ovakvom tretmanu zbog stereotipa u odnosu na seksualnost, materinstvo i rađanje, koji su potpomognuti u upravnom i sudskom postupku.
- Komitet je ukazao na poseban izveštaj Specijalne izvestiteljke o nasilju prema ženama koji ukazuje na postojanje **“akušerskog nasilja”** - oblik nasilja koje je široko rasprostranjeno i sistemsko po svojoj prirodi, koje nastaje zbog porođajnih uslova, ograničenih izvora i dinamike moći između medicinskih radnika i trudnice, a koji su potpomognuti rodnim stereotipima. Oni mogu imati ozbiljne psihološke i fizičke efekte na majku i mogu dovesti do nehumanog tretmana.
- Upravni i sudski organi ne smeju primeniti stereotipne i diskriminatorne stavove po kojima se pretpostavlja da je lekar taj koji odlučuje da li će ili neće izvesti epiziotomiju, da je bilo **“savršeno razumljivo”** zašto mužu nije bilo dozvoljeno da bude prisutan tokom porođaja i da je psihološka šteta koju je podnositeljka predstavke pretrpela bila posledica **“proste percepcije”**, ali da su pokazali empatiju prema ocu jer nije imao bliže odnose sa suprugom oko 2 godine.

Komitet za ljudska prava

Opšti
komentar br.
38 od
septembra
2020. o
pravu na
okupljanje

- Ne sme biti diskriminatorno dozvoljeno, niti zabranjeno po bilo kom osnovu.
- Ne može da se koristi radi ratne propagande ili zagovaranja nacionalne, rasne ili verske mržnje ili pozivanje na diskriminaciju, neprijateljstvo i nasilje.
- Upotreba zastava, uniformi, oznaka i banera se smatra legitimnom formom izražavanja, ali izuzetno mogu biti zabranjeni kada se direktno ili dominantno povezuju sa pozivanjem na diskriminaciju, neprijateljstvo i nasilje.

Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava

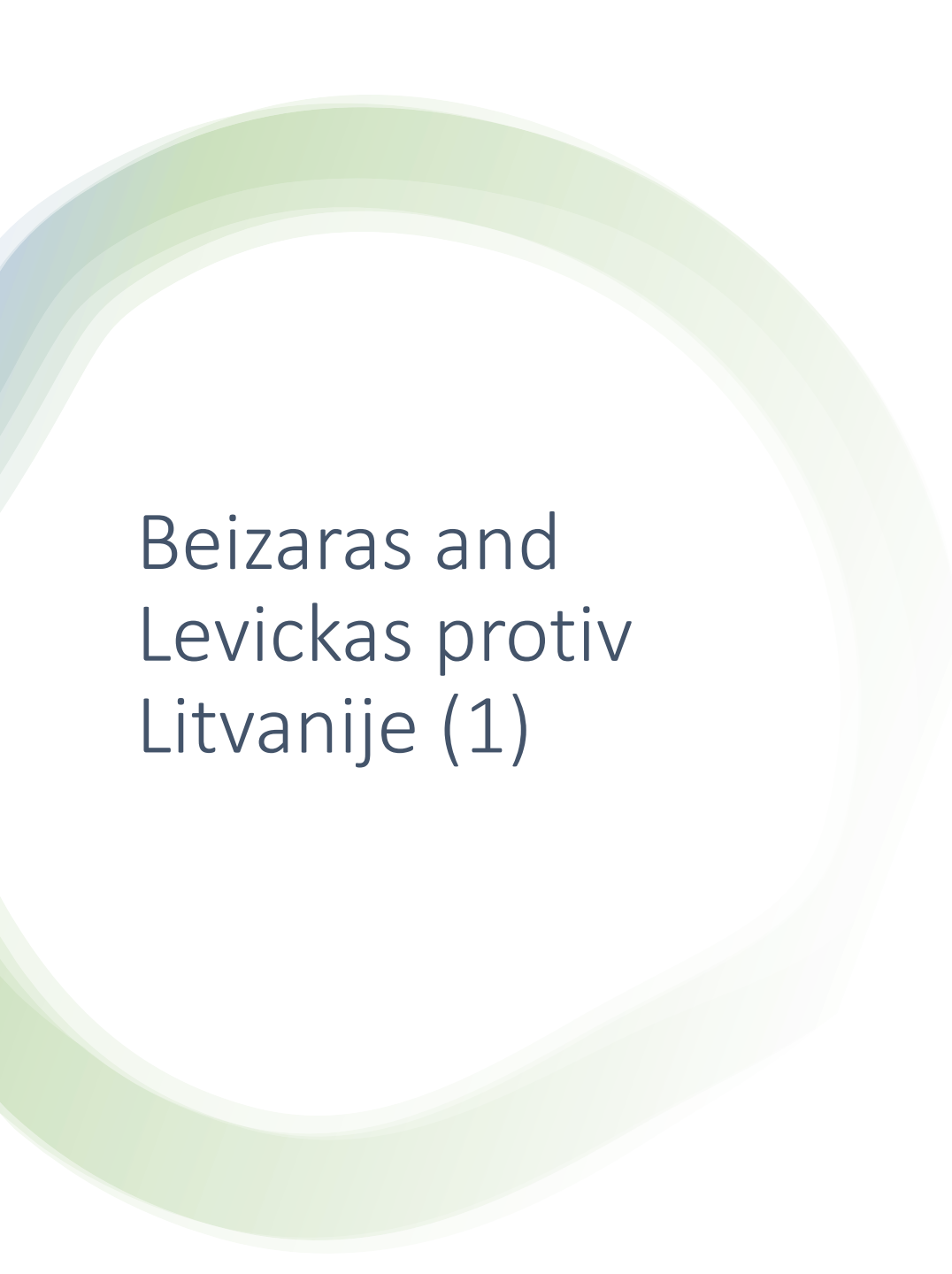

Opšti komentar
br. 25 od aprila
2020. o nauci i
ekonomskim,
socijalnim i
kulturnim
pravima

- Svi imaju pravo da bez diskriminacije uživaju u naučnom progresu.
- Ovo podrazumeva i pristup naučnom progresu, bez diskriminacije, kao i informacije o njenim rizicima i koristima.
- Svako ima pravo na otvorene mogućnosti za učešćem u naučnom progresu, bez diskriminacije.
- Osetljive grupe treba da budu posebno zaštićene kako bi se izbegla diskriminacija, a mora se obratiti pažnja na kulturnu različitost i pluralizam (posebno prema LGBTI osobama, manjinskim grupama i siromašnima).
- Žene su manje zastupljene u naučnim aktivnostima, najčešće zbog stereotipa i profesionalnih praksi koje ih obeshrabruju da uzmu učešće u naučnom životu.
- Osobe sa invaliditetom su izložene dubokoj diskriminaciji u ovoj oblasti.
- Upotreba algoritama i veštačka inteligencija može pospešiti diskriminaciju.

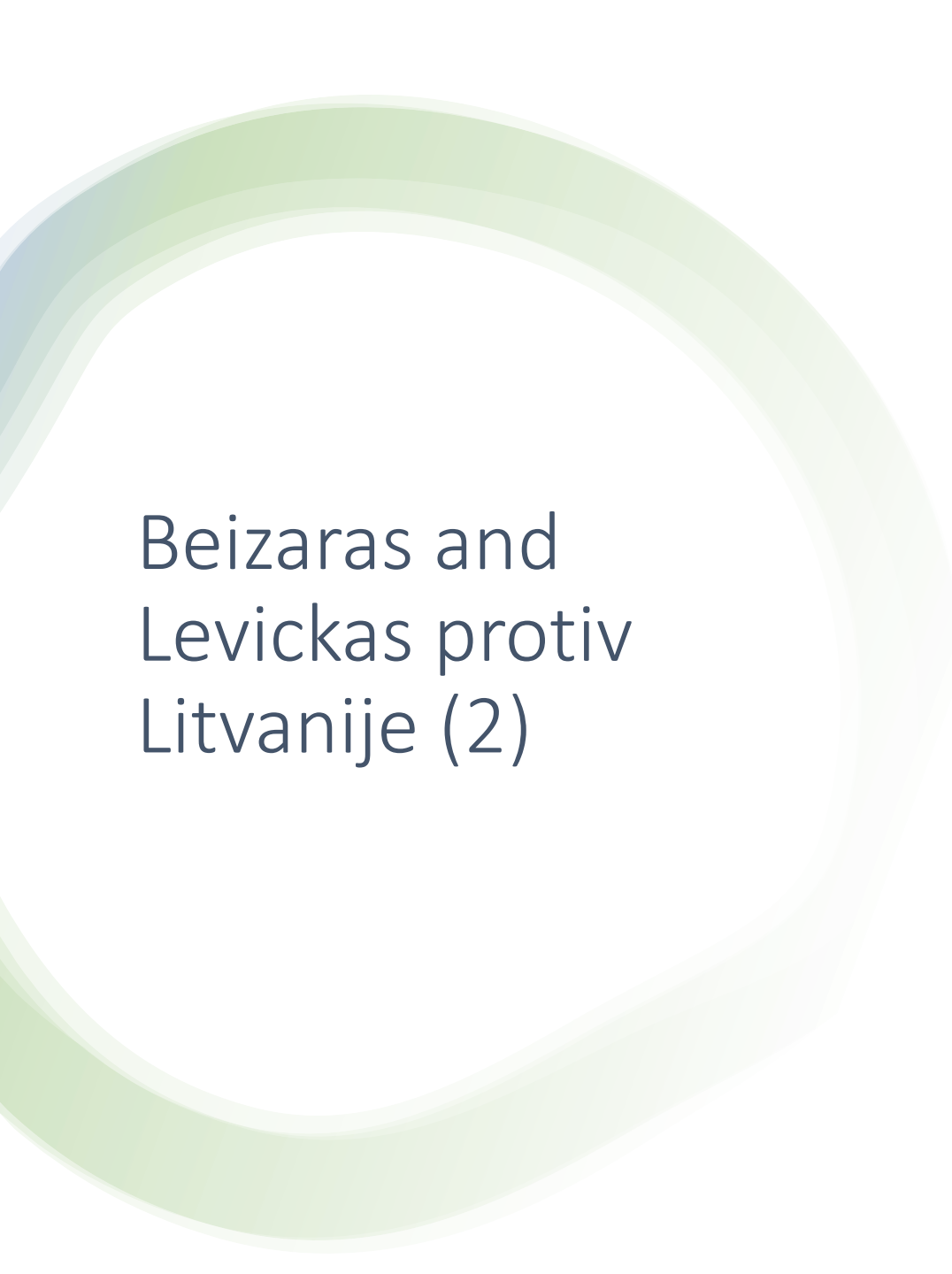
Praksa ESLJP

Beizaras and Levickas protiv Litvanije (1)

- Podnosioci predstavke su dvojica srednjoškolaca u otvorenoj homoseksualnoj vezi. Prvi podnosilac predstavke je na Fejsbuk stranici objavio sliku na kojoj se ljubi sa drugim podnosiocem predstavke, objavljujući na taj način da su u vezi. Slika je postala viralna i dobila je veliki broj lajkova i više od 800 komentara. Najveći broj komentara je podsticao mržnju, netrpeljivost i nasilje prema LGBTI osobama, a pojedini komentari su sadržavali i direktne pretnje podnosiocima predstavke. („Ovi pederi su mi sjebali ručak. Da mogu, sve bi ih pobio“, „Na lomaču sa ovim pederima“, „Satano, dozvoli mi da im oplupam glave o zid“ itd.) Organizacija civilnog društva se obratila javnom tužiocu tražeći pokretanje krivičnog postupka zbog 31 komentara.
- Okružni javni tužilac je doneo odluku da ne preduzme predistražne radnje jer nije bilo „sistemskog podsticanja mržnje ili nasilja prema podnosiocima predstavke“. Korisnici društvene mreže napisali su samo po jedan komentar, a „izražavanje mišljenja“ je bilo nesistematično i izolovano. nNije postojao ni subjektivni element - direktna namera da se delo izvrši. Tužilac je smatrao da su autori objavljenih komentara „izražavali svoja mišljenja“ i da nisu podsticali mržnju ili nasilje prema pojedincima na osnovu njihove seksualne orijentacije.

Beizaras and Levickas protiv Litvanije (2)

- Organizacija civilnog društva je podnela žalbu Okružnom sudu koji je odbio žalbu uz mišljenje da su autori komentara „izabrali neprimerene reči“, ali da upotreba „uvredljivih komentara“ nije bila dovoljna za podnošenje krivične prijave. Okružni sud je smatrao da je vlasnik profila na kojem je slika postavljena, morao da uzme u obzir obavezu poštovanja stavova i tradicije i drugih članova društva. Konačnom presudom odbijena je žalba i potvrđene su presude nižestepenih organa uz obrazloženje koje je zasnovano na istim razlozima, uključujući i argumente u vezi sa „ekscentričnim ponašanjem podnosilaca predstavke“.
- Regionalni sud je u obrazloženju istakao činjenicu da je prvi podnosilac predstavke fotografiju objavio javno, odnosno da je nije ograničio na svoje prijatelje ili „istomišljenike“.
- Podnosioci predstavke su se obratili Evropskom sudu jer su smatrali da je njihova seksualna orijentacija bila razlog odbijanja i nepreduzimanja predistražnih radnji.

ESLJP (1)

- Jedan od razloga odbijanja preduzimanja predistražnih radnji bio je preovlađujući stereotipni stav društva prema LGBTI zajednici, što je kasnije uzrokovalo i propuštanje nadležnih organa da sprovedu odgovarajući postupak.
- Evropski Sud se pozvao i na navode Okružnog suda da „generalno litvansko društvo veoma ceni tradicionalne porodične vrednosti“, pri čemu je „porodica, kao ustavna vrednost, [bila] zajednica muškarca i žene“. S obzirom da je Konvencija živi instrument koji treba tumačiti u svetlu današnjih uslova, država u svom izboru sredstava namenjenih zaštiti porodice i obezbeđivanju poštovanja porodičnog života, *mora nužno uzeti u obzir razvoj društva i promene u percepciji socijalnog, građanskog statusa, uključujući činjenicu da ne postoji samo jedan način ili jedan izbor u sferi vođenja i življenja porodičnog ili privatnog života.*

ESLJP (2)

- Podnosioci predstavke su dokazali da je njihova seksualna orijentacije igrala ulogu u načinu na koji su prema njima postupali državni organi.
- Sud se nije složio sa zaključkom javnog tužioca da komentari na fotografiji „nisu predstavljali sistematsko podsticanje mržnje i netrpeljivosti“, jer su različite osobe napisale po jedan komentar. Sudska praksa u Litvaniji smatra da je objavljivanje jednog diskriminatornog komentara dovoljno za postojanje krivične odgovornosti.
- Objavljivanje komentara koji poziva na mržnju i netrpeljivost, a naročito ukoliko je navedeno „da bi takve osobe trebalo da budu ubijene“, dovoljno da se slučaj shvati ozbiljno, čemu u prilog govori i činjenica da je fotografija dobila više od 800 komentara.
- Sud je odbacio argument Litvanije da su komentari na društvenoj mreži Fejsbuk manje opasni od komentara na internet veb portalima.

ESLJP (3)

- Komentari mržnje, uključujući neprikrivene pozive na nasilje od strane korisnika društvene mreže, upućeni protiv podnosioca predstavki i homoseksualne zajednice uopšte, podstaknuti su stavovima prema toj zajednici.
- Upravo takvo diskriminatorno stanje duha bilo je razlog propusta državnih organa da izvrše svoju obavezu i da na efikasan način istraže da li komentari u vezi sa seksualnom orijentacijom podnosioca predstavke predstavljaju poziv na mržnju i nasilje.
- Litvanija nije pružila nikakvo opravdanje koje bi pokazalo da je postupanje bilo u skladu sa standardima Konvencije.
- Evropski Sud je utvrdio da je u ovom slučaju došlo do povrede člana 14, u vezi sa članom 8. i povrede člana 13. Konvencije.

Cinta protiv Rumunije (1)

- Podnosilac predstavke se oženio gospođom X. 2007. godine, koju je upoznao dok su oboje bili pacijenti u psihijatrijskoj bolnici, i 2014. dobili su ćerku. Podnosilac predstavke je 2018. podneo zahtev za razvod braka. Tužbom je zahtevao da se tokom razvoda braka dete vrati u porodičnu kuću da živi sa njim, a alternativno je tražio da sud utvrdi raspored viđanja i to tako da viđa svoju četvorogodišnju ćerku svakog utorka i četvrtka od 18. do 20 časova i svake druge nedelje od petka u 18 do nedelje u 18 časova. Supruga je prihvatila da podnosilac predstavke viđa ćerku samo utorkom i četvrtkom na javnim mestima i u njenom prisustvu. Nadalje je tražila da sud odredi da tokom postupka razvoda ćerka ima isto prebivalište kao i ona, kao i da naloži podnosiocu predstavke da doprinese finansijskim potrebama deteta.

Cinta protiv Rumunije (2)

- Gospođa X. je objasnila da je sa detetom napustila porodični dom jer je podnosilac predstavke, koji je patio od paranoidne šizofrenije, fizički i psihički agresivno postupao prema njoj, ponekad čak i u prisustvu njihovog maloletnog deteta. Ona je tvrdila da je podnosilac predstavke takođe bio nasilan prema njihovoj ćerki, govoreći joj u nekoliko navrata da joj ne treba ljubav majke. Tvrdila je da zbog bolesti podnosioca predstavke nikada nije ostao sam sa detetom, već da su ona ili baka uvek bile prisutne.
- Okružni sud je tokom suđenja imao uvid u medicinsku dokumentaciju podnosioca predstavke i izveštaj Generalnog direktorata za socijalnu zaštitu dece, o materijalnim uslovima koje nudi svaki roditelj za odgajanje deteta. Okružni sud je presudom utvrdio raspored viđanja podnosioca predstavke i njegove ćerke od 18 do 20 časova utorkom i četvrtkom samo na javnim mestima i u majčinom prisustvu. Takođe je detetu dodelio prebivalište sa majkom do završetka postupka razvoda i naložio podnosiocu predstavke da plati izdržavanje za svoju ćerku.

Cinta protiv Rumunije (3)

- Podnosilac predstavke je tvrdio da je njegova mentalna bolest igrala značajnu ulogu u tom ograničenju, iako nije bilo dokaza da bi to predstavljalo pretnju za dobrobit deteta.
- Podnosilac predstavke je uložio žalbu na presudu žaleći se da je sud zasnovao odluku isključivo na njegovoj bolesti i da nije u potpunosti sagledao sve činjenice. Pored toga je naveo da nikada nije bio nasilan prema svojoj ćerki i da ništa u njegovom dosijeju ne ukazuje na to da on predstavlja pretnju. Takođe je negirao da je bio nasilan prema svojoj ženi navodeći da mu je supruga više puta pretila da će koristiti njegovu bolest kako bi ga zadržali u psihijatrijskoj ustanovi. Ponovio je svoj zahtev da se dete vrati kod njega u porodičnu kuću.
- Okružni sud je odbio žalbu.

ESLJP

- Nisu izvedeni dokazi koji bi podržali tvrdnju da podnosilac predstavke nije mogao da se brine o svojoj ćerki.
- Domaći sudovi su imali na raspolaganju pismo psihijatrijske bolnice u kojem se navodi da je podnosilac predstavke neprestano uzimao lekove i da nije imao nijednu epizodu psihijatrijske dekompenzacije izazvane njegovom bolešću u poslednje 2 godine. I organ za zaštitu dece je utvrdio da je ćerka podnosioca predstavke razvila privrženost prema svim odraslim osobama u njenom životu, uključujući i oca.
- U domaćim odlukama nije pronađen nijedan objektivni element koji bi potkrepio navode da je bolest podnosioca predstavke predstavljala pretnju za njegovo dete. Iako bolest podnosioca predstavke nije bila jedini element koji su sudovi uzeli u obzir, ona je bila prisutna u svim fazama procesa donošenja odluka. Podnosilac predstavke je stoga pretrpeo razliku u tretmanu u odnosu na druge roditelje u pogledu određivanja viđanja deteta u postupku razvoda braka.
- Ograničavanjem viđanja podnosioca predstavke sa njegovim detetom, domaći sudovi su napravili razliku na osnovu njegovog zdravstvenog stanja za koje nisu dali relevantne i dovoljne razloge. Evropski sud je utvrdio da je došlo do povrede člana 14, a u vezi sa članom 8. Konvencije.

Munteanu protiv Moldavije (1)

- Podnosioci predstavke su majka i sin, koji su trpeli porodično nasilje u periodu od nekoliko godina, od strane I.M. supruga i oca podnosilaca predstavke.
- Podnositeljka predstavke je tokom 2011. godine, nekoliko puta pozivala policiju u porodičnu kuću jer je suprug u više navrata verbalno i fizički. Tim povodom je Okružni sud izdao meru privremenog udaljenja supruga iz porodične kuće, koju je sprovela policija. Međutim, suprug se sutradan vratio u kuću, odbijajući da se iseli. Podnositeljka predstavke je nekoliko puta kontaktirala policiju, ali nikakve mere nisu preduzete. U maju 2011. godine, ponovo je pozvala policiju zbog fizičkog nasilja i verbalnih pretnji, ali joj je policijski službenik rekao da joj neće pružiti pomoć i da je umoran od „njenih problema“. U junu 2011. godine, podnositeljka predstavke je prema izveštaju lekara zadobila povrede u predelu stomaka, na levom ramenu i levoj nozi.

Munteanu protiv Moldavije (2)

- Tim povodom policijski službenik nije preduzeo nikakve mere zaštite, već je samo vodio beleške navodeći „da se njih dvoje smire i prestanu da stvaraju probleme“. U julu 2011, javni tužilac je pokrenuo krivični postupak protiv supruga podnositeljke predstavke. I.M. je osuđen na godinu dana i dva meseca zatvora zbog porodičnog nasilja. U obrazloženju presude, između ostalog, je navedeno „da su pojedini postupci njegove supruge - žrtve porodičnog nasilja, bili provokativni, nemoralni i okidač za nasilje“, te su te okolnosti uzete kao olakšavajuće.
- Podnositeljka predstavke se žalila Apelacionom sudu i u žalbi je navela da se ne slaže sa izricanjem minimalne kazne i navedenom ocenom suda. Apelacioni sud je delimično ukinuo presudu i osudio je I.M. na dve godine zatvora, uz obavezu da podnosiocima predstavke isplati obeštećenje. U presudi Apelacionog suda je takođe navedeno da je podnositeljka predstavke u pojedinim slučajevima izazvala nasilno ponašanje supruga.

ESLJP (1)

- Podnositeljka predstavke je pretrpela brojne fizičke i verbalne napade od strane bivšeg muža, koji su postali toliko učestali da predstavljaju „sistematsko zlostavljanje“, koje je bilo prekinuto samo u periodu dok je on bio u zatvoru.
- Nadležni organi bili su dobro upoznati sa nasilničkim ponašanjem I.M. zbog brojnih žalbi podnositeljke predstavke, koje su u nekim slučajevima upotpunjene sa medicinskom dokumentacijom, kao i naredbama o privremenom iseljenju koje su izdali sudovi.
- Nijedna naredba nije u potpunosti izvršena, jer se I.M. nakon određenog vremena uvek vraćao kući, a policija nije ništa preduzimala tim povodom. Očigledno je da su uprkos brojnim žalbama i naredbama suda nadležni organi učinili veoma malo da bi efikasno zaštitili podnosiocice predstavki od porodičnog nasilja, što je bivalo sve jasnije nakon sve učestalijeg zlostavljanja i kršenja naredbi suda.
- Nadležni organi nisu ispunili svoju obavezu da spreče stvarnu i neposrednu pretnju nasiljem nad podnosiocima predstavki, zbog čega je došlo do kršenja člana 3. EKLJP.

ESLJP (2)

- Podnositeljka predstavke je upućivala dopise policiji i socijalnim radnicima zbog toga što nisu dovoljno ozbiljno tretirali njene žalbe „vodeći beleške, ali ne preduzimajući konkretne akcije, odbijajući pomoć i pokušavajući da je ubede da zadrži porodicu na okupu“. Domaći sudovi su u presudama isticali „da je podnositeljka predstavke često svojim postupcima, izazvala nasilničko ponašanje njenog supruga“.
- Kombinacija navedenih faktora jasno pokazuje da postupci nadležnih organa nisu predstavljali običan propust ili kašnjenje u pravovremenom reagovanju na nasilje nad podnositeljkom predstavke, već je uočljivo i da su predstavljali čist primer diskriminacije prema podnositeljki predstavke samo zato što je žena.
- Nadležni organi nisu u potpunosti sagledali ozbiljnost i veličinu problema porodičnog nasilja u konkretnom slučaju. Evropski sud je iz tih razloga utvrdio da je došlo do povrede člana 14, a u vezi sa članom 3. EKLJP.

Makuchyan and Minasyan protiv Azerbejdžana i Mađarske (1)

- Prvi podnosilac predstavke H.M. je kao pripadnik Jermenske vojske učestovao sa kolegom G.M. na tromesečnom kursu Engleskog jezika u okviru NATO programa „Partnerstvo za mir“. Na kursu su učestvovala po dva polaznika iz svake od bivših sovjetskih socijalističkih republika, uključujući dva oficira iz azerbejdžanske vojske. Svi učesnici su bili smešteni u kampusu Mađarskog univerziteta za nacionalnu odbranu. Dana 19. februara 2004. oko 17 časova R.S, pripadnik azerbejdžanske vojske, sa 12 udaraca sekirom ubio je G.M. dok je. R.S. je zatim pokušao da razbije vrata sobe prvog podnosioca predstavke, navodno vičući „Otvori vrata, Jermenče! I tebi ću prerezati vrat!“. Na kraju ga je zaustavila policija koja je u međuvremenu stigla na lice mesta.

Makuchyan and Minasyan protiv Azerbejdžana i Mađarske (2)

- Učinilac zločina je priznao da ne voli Jermene, da su politički odnosi između Jermenije i Azerbejdžana loši, i da su ga dvojica pripadnika Jermenske vojske provocirala i ismevala prethodnih dana. Naveo je da je dva dana pre ubistva kupio sekiru i kamen za oštrenje u lokalnoj prodavnici i takođe je priznao da je ubio G.M. zbog njegovog jermenskog porekla, pri čemu nije pokazivao kajanje zbog učinjenog zločina. Viši sud u Budimpešti zaključio je da su zločini učinjeni isključivo zbog jermenske nacionalnosti žrtava, a ozbiljnost namere R.S. da ubije i prvog podnosioca predstavke okarakterisana je kao otežavajuća okolnost.
- Osuđen je na doživotni zatvor, uz mogućnost uslovnog puštanja na slobodu nakon 30 godina. Presudu je potvrdio i Apelacioni sud.

Makuchyan and Minasyan protiv Azerbejdžana i Mađarske (3)

- Azerbejdžan je podneo zahtev za ekstradiciju 2012. godine. Ministarstvo pravde Azerbejdžana je obavestilo Ministarstvo pravde Mađarske, da će u slučaju ekstradicije zatvorenik R.S. nastaviti izvršenje kazne na koju je osuđen u Azerbejdžanu bez ikakvog smanjivanja kazne. Pored toga, u pismu je navedeno da u Azerbejdžanu osuđenik koji izdržava kaznu doživotnog zatvora može biti puštena na slobodu nakon što je odslužio najmanje 25 godina zatvora. Po dolasku u Azerbejdžan je oslobođen na osnovu predsedničkog pomilovanja, pri čemu je na državnoj ceremoniji unapređen u čin majora, dodeljen mu je stan na korišćenje i isplaćene su mu plate za 8 godina koliko je proveo u zatvoru u Mađarskoj.
- Podnosioci predstavke H.M. i stric preminulog G.M. su tvrdili da je Azerbejdžan povredio član 14. u vezi sa članom 2. EKLJP, jer je jermenska nacionalnost žrtava bio glavni motiv za ubistvo i za druge naredne akcije azerbejdžanskih vlasti, uključujući pomilovanje i veličanje počinjenog zločina.
- Podnosioci predstavke su se žalili da je Mađarska povredila član 2. EKLJP, tako što je izdala zahtev za ekstradiciju zatvorenika, a da nije dobila odgovarajuća uverenja da će R.S. morati da odsluži zatvorsku kaznu u Azerbejdžanu.

ESLJP (1)

- Sud pridaje presudnu važnost činjenici da R.S., iako je bio pripadnik azerbejdžanskih vojnih snaga, nije vršio svoju službenu dužnost kada je izvršio ubistvo, odnosno nije bio uključen ni u kakvu planiranu vojnu operaciju. Zločini su učinjeni kao rezultat sopstvene odluke R.S.-a da ubije tokom noći i van radnog vremena jermenske učesnike na kursu Engleskog jezika koji su pohađali, jer su ga navodno prethodno ismevali i provocirali. Nije utvrđeno da su zločini koji je počinio R.S. učinjeni po nalogu nekog njemu nadređenog i ne postoji niti jedan dokaz ni osnov za takav zaključak.
- Ipak, aktivnosti koje je su preduzeli nadležni organi Azerbejdžana, a koje su uključivale pomilovanje R.S, njegovo unapređenje u čin majora, dodelu stana na korišćenje i isplatu zaostalih plata, predstavljaju na jasan način „odobrenje“ i „nagradu“ za postupke R.S. On je tretiran u Azerbejdžanu kao nevina ili nepravedno osuđena osoba i u skladu sa tim je „nagrađen sa počastima“, za šta nije bilo pravnog osnova po domaćem zakonodavstvu Azerbejdžana.
- Sud je utvrdio da je došlo do povrede člana 2. u proceduralnom delu, koji se odnosi na obavezu države da efikasno odvrati osobe od činjenja krivičnih dela protiv života i tela.

ESLJP (2)

- Nadležni organi Mađarske u potpunosti su sledili postupak utvrđen Evropskom konvencijom o ekstradiciji i nisu mogli znati da će R.S. biti pušten na slobodu. Mađarska je u konkretnom slučaju postupila u duhu Evrope konvencije o ekstradiciji, kao što bi verovatno postupila i druga država članica Saveta Evrope u „dobroj veri“.
- Mađarska nije prekršila član 2. EKLP.
- Po pitanju navoda podnosioca pritužbe da je R.S. učinio krivično delo jer su G.M. i prvi podnosilac pritužbe jermenske nacionalnosti, Evropski sud je između ostalog naveo da je Viši sud u Mađarskoj u presudi istako da je glavni motiv za ubistvo G.M. bila činjenica da je jermenske nacionalnosti, što je u svom iskazu između ostalog naveo i R.S.
- Posebno su uznemiravajuće izjave velikog broja Azerbejdžanskih zvaničnika koji su slavili pomilovanje R.S. i opravdavali krivično delo koje je počinio, davajući podršku činjenici da je zločin bio usmeren protiv jermenskih vojnika.
- Došlo je do povrede člana 14, a u vezi sa članom 2. EKLJPod strane Azerbejdžana.

Cegolea protiv Rumunije (1)

- Podnositeljka predstavke je rumunska i italijanska državljanica. Rođena je 1948. i živi u Rumuniji. Godine 2012. njena fondacija je podnela zahtev za dobrotvorni status. To je bio zahtev prema Izbornom zakonu (Zakon br. 35/2008) da bi joj bilo dozvoljeno da se kandiduje na parlamentarnim izborima 9. decembra 2012. godine u ime fondacije kao organizacija koja predstavlja italijansku manjinu.
- U maju 2012. Vladin Generalni sekretarijat je registrovao prijavu i prosledio je Odeljenje za međunacionalne odnose („DRI“) i Ministarstvu kulture i nacionalnog nasleđa za njihovo mišljenje. Sledećeg meseca DRI je odbio prijavu.
- Podnositeljka predstavke se žalila na tu odluku, bez uspeha.
- U julu 2012. Zakon br. 145/2012 o izmenama i dopunama Naloga Vlade br. 26/2000 o udruženjima i fondacijama je stupio na snagu. Izmene su se uglavnom odnosile na odredbe koje se odnose na davanje dobrotvornog statusa.

Cegolea protiv Rumunije (2)

- U oktobru 2012. ona je pokušala da se prijavi kao kandidat fondacije na parlamentarnim izborima. Dva dana kasnije, Centralni izborni biro ju je obavestio da njena kandidatura nije registrovana jer fondacija nije imala dobrotvorni status.
- Ona se žalila na tu odluku Županijskom sudu, navodeći, između ostalog, i to bila je diskriminisana i da je zakon neustavan. Županijski sud je odbio je njenu žalbu iz razloga što fondaciji nedostaje dobrotvorni status. Ustavni sud je takođe proglasio njen zahtev nedopustivim.
- Nekoliko dana kasnije krajnji rok za registraciju kandidata na parlamentarnim izborima 9. decembra 2012. je prošao.
- U januaru 2013. ona je obaveštena o odgovoru Ministarstva, gde je napisano da je fondacija zadovoljila zakonske kriterijume za davanje dobrotvornog statusa. Međutim, nakon stupanja na snagu Zakona 1. avgusta 2012. godine br. 145/2012 o izmenama naloga br. 26/2000, uspostavljeni su novi kriterijumi koji nisu zadovoljeni.

ESLJP (1)

- Gospođa Cegolea je bila podvrgnuta različitom tretmanu u vršenju svojih izbornih prava budući da je, za razliku od organizacija koje su već zastupljene u Parlamentu, njena morala da stekne dobrotvorni status da bi ona mogla biti kandidat.
- Cilj razlike u tretmanu bio je da se osigura da organizacije jesu pravilno zastupljene i da podstiču samo ozbiljne kandidate da se kandiduju.
- Gospođa Cegolea je bila zatečena novim uslovom koji je nametnut i tako nije mogla da organizuje aktivnost u cilju podnošenja zahteva za dobrotvorni status uoči izbora 9. decembra 2012.

ESLJP (2)

- Kriterijumi koje je trebalo ispuniti za podnošenje zahteva za status dobrotvorne organizacije izmijenjeni su manje od pet meseci pre izbora 9. decembra 2012. i nakon što je fondacija podnela zahtev.
- Prijava gospođe Cegolee podneta je dvema odvojenim vlastima, naime DRI i Ministarstvu i Ministarstvo je odgovorilo nakon roka za podnošenje kandidature. Ovi organi su doneli različite odluke – DRI da ne zadovoljava kriterijume jer se ne bavi međuetničkim pitanje, a Ministarstvo da je ispunjavalo kriterijume do novih izmena zakona.
- Odluka je bila arbitarna i nije bila dovoljno obrazložena, te je došlo do kršenja člana 14. EKLJP u vezi sa Članom 3. Prvog protokola uz Konvenciju.

Dikaiou i drugi protiv Grčke

- Podnosioci predstavke su 3 grčke državljanke, jedna ruska, ruandska i tanzanijska državljanica. U ženskom zatvoru u Grčkoj vlasti su 6 zatvorenice koji žive sa HIV/AIDS-om stavile u istu sobu i odvojile ih od ostalih zatvorenica u tom krilu. Tvrdile su da su stigmatizovane jer su getoizirane i izolovane.
- Domace vlasti su smatrale da vlasti nisu postupale sa namerom da ih segregišu, već da su postupali u nameri da "menadžerišu" situaciju u zatvoru delotvorno.

EKLJP

- Politika segregacije je bila zasnovana na odgovoru stigmatizovane anksioznosti drugih zatvorenica za deljenjem prostora sa osobama koje žive sa HIV/AIDS-om i predstavljalo je legitiman cilj, koji je bio proporcionalan.
- Nije postojala namera da se segregišu, već je ova politika bila zasnovana na potrebi da se efikasno obezbedi grupa u zatvorskom okruženju. Njihovo smeštanje u različite ćelije bi dovelo do porasta anksioznosti drugih zatvorenica i bilo je razumljivo u zatvorenim institucijama, poput zatvora.
- Zatvorenice su imale mogućnosti da na otvorenom budu sa ostalim zatvorenicama.

Problematična presuda?

- Sud je odstupio od svoje ranije prakse da su ove osobe osetljiva grupa (*Kiyutin protiv Rusije*) i da se suočavaju sa dubokim predrasudama, rasprostranjenom stigmom i socijalnim isključivanjem (*I.B. protiv Grčke*). Sud je posebno zaključio u *Kiyutin* da u odnosu na ograničenja prava osetljivih grupa u društvu koje su izložene ozbiljnoj diskriminaciji u prošlosti ... polje slobodne procene je značajno uže i mora postojati ozbiljan razlog za ograničenje u pitanju.

R.R. i D.R. protiv Slovačke

- Podnosioci predstavke su R.R. and R.D., romske nacionalnosti. Žalili su se na postupanje policije tokom jedne akcije 2013. Prvi podnosilac je vezan, izvučen iz kuće i pretučen pendrekom. Takođe je šutiran i izložen elektrošokovima. U izveštaju je stajalo da je osumnjičen za manji prestup, da je pružao otpor prilikom hapšenja i da su policijski službenici koristili zakonitu silu, u vidu držanja, hvatanja, šutiranja i lisica. Forenzički izveštaj je ukazao da je patio od polomljenog rebra.
- Drugi podnosilac predstavke, R.D. je isto pretučen i izložen elektrošokovima. I on je po izveštaju pružao otpor. Forenzički izveštaj je pokazao da je patio od povreda nanetih tupim, ravnim i duguljastim predmetom, verovatno palicom.
- Njihovi navodi o zlostavljanju nisu ispitani.
- ESLJP je pronašao povredu člana 3. (proceduralni deo) u vezi sa članom 14.

Hudorović i drugi protiv Slovenije (1)

- Podnosioci predstavke su Branko Hudorović, koji je rođen 1959. godine i živi u neformalnom romskom naselju u opštini Ribnica i njegov sin Aleks Kastelic, koji je rođen 2007.
- Naselje podnosilaca predstavke sastoji se uglavnom od drvenih koliba bez vodovoda ili kanalizacije. Godine 1999. prvi podnosilac predstavke i gradonačelnik Ribnice složili su se da kupe dizel generator i rezervoar za vodu. Trebalo je obezbediti vodu vatrogasne jedinice i stanovnici su takođe morali da plate odgovarajuće sanitarne uslove (hemijski toaleti) i da organizuju čišćenje okoline. Rezervoar za vodu je na kraju kupljen i postavljen, ali strane se nisu složile oko daljeg razvoja.
- Vlada je tvrdila da je vatrogasna služba isporučila vodu na zahtev stanovnika i da se točilo u veliki rezervoar i druge kontejnere kada je rezervoar bio pun. Dizel generator i rezervoar za vodu su naknadno prodati.

Hudorović i drugi protiv Slovenije (2)

- Drugi podnosioci predstavke su četrnaestočlana porodica. Prvi podnosilac predstavke je gospodin Ljubo Novak, a druga je gospođa Dunja Kočevar. Žive u neformalnom romskom naselju u opštini Škocjan sa svojom decom. Godine 2011. vlasti su obezbedile grupni priključak za vodu na opštinskom zemljištu pored naselja koja je do 2015. godine snabdevala sedam domova. Podnosioci predstavki nisu učestvovali u tom sistemu, a navodeći da je to delom bilo zbog protivljenja komšije njihovom pristupu. Oni dobijaju vodu iz česme u selu.
- U vreme podnošenja zahteva Opština Škocjan nije imala mogućnosti za ispuštanje ili tretman gradskih otpadnih voda. Stanovnici tog područja koriste septičke jame ili mala postrojenja za otpadne vode koje javno komunalno preduzeće isprazni.

ESLJP (1)

- Sud je primetio da pristup bezbednoj vodi za piće kao takav nije zaštićen članom 8. Ipak, voda je bila neophodna za opstanak ljudi, a uporni i dugotrajni nedostatak pristupa mogao je da ima štetne posledice po zdravlje i ljudsko dostojanstvo i na efikasan način nagriza srž privatnog života i uživanje u domu.
- Sud je smatrao da je suština zahteva iz predstavke pitanje opsega pozitivne obaveze države da obezbedi pristup komunalnim uslugama, posebno socijalno ugroženim grupama, u okolnostima u kojima su države imale široku diskreciju („a široka slobodna procena“) u socijalno-ekonomskim pitanjima poput stanovanja.

ESLJP (2)

- Sud je zabeležio korake koje su vlasti generalno preduzele da bi poboljšale nesigurni život uslova romskih zajednica u Sloveniji.
- Sud je zaključio da su po svom izboru ostali u svojim naseljima.
- Podnosioci predstavki su takođe primali socijalnu pomoć i nisu živeli u državi ekstremno siromaštvo. Zapravo, podnosioci predstavke sufinansirali su kupovinu rezervoara za vodu i složili se da snose troškove isporuke vode i hemijskih toaleta, odnosno kupili zemlju u blizini njihovog naselja i sagradili drvenu kolibu, gde su se preselili tokom postupka.
- Štaviše, opštinske vlasti su preduzele neke konkretne korake kako bi osigurale da podnosioci predstavke imaju pristup bezbednoj vodi za piće.

ESLJP (3)

- S obzirom na postepenu prirodu razvoja javne infrastrukture, države imaju diskreciono pravo u određivanju prioriteta resursa za urbano planiranje, a samo posebno ubedljivi razlozi, poput ozbiljnog rizika po zdravlje, mogli bi opravdati nametanje tereta državi da preduzme sve korake u vezi sa odgovarajućim situacijama podnosioca predstavke.
- Nedostatak javne kanalizacione mreže bio je karakteristika mnogih delova Slovenije i pristup sanitarijama u obe opštine bio je ograničen.
- Nema povrede člana 8. EKLJP.

Popović i drugi protiv Srbije

- Podnosioci predstavki su lica sa invaliditetom, potpuno zavisna od upotrebe invalidskih kolica, koja su zadobila invaliditet nesrećnim slučajem, i to: prvi podnosilac, padom sa visine; drugi i treći podnosilac, u saobraćajnoj nesreći; četvrti podnosilac, u nesreći za vreme pucnjave vatrenim oružjem.
- Podnosiocima je u postupku pred domaćim organima utvrđen invaliditet u stepenu od 100% i po tom osnovu im je utvrđeno pravo na dodatak za negu i pomoć drugog lica u uvećanom iznosu.
- Svi podnosioci su podneli tužbe Opštinskom sudu u Novom Sadu protiv Republike Srbije - Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike sa zahtevom za naknadu nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova usled diskriminacije u odnosu na „vojne invalide“, koji dobijaju mnogostruko veći dodatak za negu i pomoć drugog lica od njih, kako i socijalna davanja koja podnosioci kao „civilni invalidi“ uopšte ne dobijaju (lična invalidnina i ortopedski dodatak). Njihove tužbe su pravosnažno odbijene sa obrazloženjem da pružanje većih socijalnih davanja jednoj kategoriji lica sa invaliditetom ne predstavlja diskriminaciju, imajući u vidu široko pravo države da odlučuje o pitanjima socijalne politike.
- Nakon pravosnažnog okončanja postupka, svi podnosioci su izjavili ustavne žalbe Ustavnom sudu sa identičnom pritužbom o diskriminaciji, ali su njihove ustavne žalbe odbačene.

ESLJP (1)

- Presudom je konstatovano da bi prema redovnom toku stvari najpre bilo potrebno ispitati da li se podnosioci, kao „civilni invalidi“, nalaze u uporedivoj ili relativno sličnoj situaciji kao „vojni invalidi“. Međutim, imajući u vidu specifične okolnosti ovog predmeta, Evropski sud je smatrao da nije neophodno zauzeti čvrst stav po ovom pitanju, s obzirom da je različito postupanje prema dvema kategorijama lica sa invaliditetom svakako imalo objektivno i razumno opravdanje.
- Evropski sud je prihvatio navode Republike Srbije da se različito postupanje države prema dvema kategorijama lica sa invaliditetom treba smatrati opravdanim zbog razlike u načinu nastanka invaliditeta. Naime, „vojni invalidi“ su lica koja su zadobila invaliditet vršeći vojnu dužnost, a što podrazumeva izloženost većem riziku, dok kod „civilnih invalida“ (u koju grupu spadaju i podnosioci) invaliditet nastaje usled nesreće, zdravstvenog oboljenja ili usled radnji trećih lica. Takođe, „vojni invalidi“ bi u parničnom postupku teško mogli da ostvare naknadu štete zbog pretrpljenog invaliditeta, dok navedena izloženost „vojnih invalida“ većem riziku podrazumeva i moralnu obavezu na strani države.

ESLJP (2)

- Evropski sud je imao u vidu da domaće zakonodavstvo pruža „civilnim invalidima“ niz drugih prava, koja „vojni invalidi“ nemaju, što ukazuje na postojanje manje razlike u postupanju države prema dvema kategorijama lica sa invaliditetom, nego što se to navodi u predstavkama.
- Domaći organi su u principu u boljem položaju od međunarodnog sudije da ocene šta je u najboljem javnom interesu po pitanju opštih mera ekonomske i socijalne politike, i to zbog neposrednog znanja o svom društvu i njegovim potrebama. U tom smislu, Evropski sud će po pravilu poštovati izbor zakonodavnog organa, osim ako je isti „očigledno bez razumnog osnova“.
- Evropski sud je stao na stanovište da izbor srpskog zakonodavca u pogledu visine socijalnih davanja za „civilne“ i „vojne invalide“ nije bio „bez razumnog osnova“, odnosno da je različito postupanje Tužene prema dvema kategorijama lica sa invaliditetom u konkretnom slučaju imalo objektivno i razumno opravdanje.
- Presudom je utvrđeno da nije bilo povrede člana 14. EKLJP u vezi sa članom 1. Prvog protokola uz Konvenciju.

Domaća praksa

VKS, REV 2 3819/2019

- Lice je tvrdilo da je diskriminirano zato što mu nije isplaćena jubilarna nagrada za 40 godina rada, koja je posebnim kolektivnim ugovorom za Elektrodistribuciju uvedeno tek 2015. Tako ono ovo pravo nije moglo da ostvari kao kolege kojima je 2015. isplaćena ova nagrada.
- “Za razliku od BB, tužilac 2015. godine više nije bio u radnom odnosu kod tuženog, a do kraja 2014. godine (do kada je tužilac radio), zaposlenima kod tuženog nije bilo predviđeno pravo na jubilarnu nagradu za navršenih 40 godina rada kod poslodavca. To znači da tužilac i navedeno imenovano lice nisu bili u istoj situaciji, pa se ne može govoriti ni o neopravdanom pravljenju razlike između lica u istoj situaciji, pa sudovi osnovano zaključuju da u postupanju tuženog nije bilo diskriminatorskog postupanja u odnosu na tužioca. Okolnost da li je bilo uslova da se i tužiocu prizna pravo na ovu jubilarnu nagradu, može biti predmet preispitivanja samo u posebnom postupku, sa zahtevom tužioca za priznavanje ovog prava, ali u odsustvu osnovnih pokazatelja ovakvog ponašanja - neopravdanog pravljenja razlike među zaposlenima na osnovu nekog ličnog svojstva jednog od njih, ne predstavlja osnov za utvrđenje postojanja diskriminatorskog postupanja tuženog prema tužiocu.”

VKS, Rev
384/2017

- Tužilac je bio u radnom odnosu kod tuženog, Poljoprivrednog fakulteta, do 29.09.2005. godine. Radni odnos tužioca prestao je na osnovu sporazuma stranaka. Po nalogu tadašnjeg dekana tuženog od 25.05.2006. godine, izdatog radnicima zaposlenim na radnom mestu ..., tužiocu nije dozvoljen ulazak u zgradu fakulteta bez prethodne saglasnosti dekana ili nekog od prodekana. Tužiocu je ulazak u zgradu zabranjen i odlukom dekana tuženog od 27.02.2009. godine. Zbog toga je, sve do 2011. godine, samo za tužioca vođena evidencija o ulasku u zgradu - kada je i sa kim ušao u zgradu, odnosno kada je zgradu napustio. Po prestanku radnog odnosa tužilac je više puta dolazio u zgradu fakulteta, ispred zgrade organizovao proteste i postavljao letke i pamflete uvredljive sadržine po određene zaposlene kod tuženog. Više puta je, na poziv zaposlenih kod tuženog, intervenisala i policija. Tužilac je vodio i nekoliko postupaka protiv zaposlenih na fakultetu.
- Nižestepeni sudovi su pronašli diskriminaciju.

Obrazloženje odluke

- “Nižestepeni sudovi su odluku u ovom sporu doneli na osnovu označenih odredbi Ustava i Protokola 12. uz Evropsku konvenciju, ali i primenom člana 17. stav 2. Zakona o zabrani diskriminacije kojim je propisano da svako ima pravo na jednak pristup objektima u javnoj upotrebi ... u skladu sa zakonom.
- Međutim, za primenu navedene zakonske odredbe bi bilo nužno utrditi da li je tužilac, zabranom ulaska u zgradu tuženog fakulteta bio stavljen u nepovoljniji položaj, odnosno diskriminisan po osnovu nekog od njegovih ličnih svojstava, jer je u suštini pojma diskriminacije i diskriminatorskog postupanja pravljenja razlike ili nejednako postupanje zasnovano na nekom od ličnih svojstava diskriminisanog lica.
- Iz tog razloga, nižestepene presude su morale biti ukinute i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje radi utvrđenja navedene bitne činjenice - ličnog svojstva tužioca, kao osnova za nejednako, odnosno diskriminatorско postupanje tuženog u odnosu na njega.”

Rev
758/2020
Obrazloženje

- “Lično svojstvo je svako obeležje koje je vezano za ličnost pojedinca a ukoliko ga pojedinac „deli“ sa većim ili manjim brojem drugih lica onda se radi o grupi lica sa istim ličnim svojstvom. Diskriminacija postoji ako lično svojstvo nekog lica ili grupe ljudi dovodi do neopravdanog pravljenja razlike i nejednakog postupanja. Odredbom člana 2. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije navedena su samo neka od ličnih svojstava na osnovu kojih se može izvršiti diskriminacija, pri čemu ta lista nije zatvorena već se diskriminacija može utvrditi i po nekom drugom stvarnom odnosno pretpostavljenom ličnom svojstvu. Shodno tome, godine starosti i godine radnog staža, kao uslov za ostvarivanje starosne penzije, predstavljaju lično svojstvo tužilaca kao osnov diskriminacije.”

Rev 2
234/2020
Obrazloženje

- “Diskriminaciju predstavlja neopravdano nejednako postupanje u istoj ili sličnoj situaciji po osnovu nekog ličnog svojstva. U ovom slučaju, po pravilnom zaključku nižestepenih sudova nema diskriminatorskog postupanja prema tužiljama. Odluke Ministarstva odbrane odnose se na jednokratnu novčanu naknadu za profesionalna lica u vojnoj službi, ali ne i na civilna lica u službi Vojske Srbije. S obzirom da prema Zakonu o diskriminaciji, diskriminacija predstavlja neopravdano pravljenje razlike i stavljanje zaposlenog u nepovoljniji položaj s obzirom na njegovo lično svojstvo bez razumnog opravdanja, po pravilnom zaključku nižestepenih sudova nije svako pravljenje razlike između određenih lica, odnosno kategorija lica diskriminacija. Navodi tužilja da su diskriminirane po osnovu radnog angažovanja u Vojnodohodovnoj ustanovi "GG" se ne mogu smatrati diskriminacijom jer tužilje u toku postupka nisu učinile verovatnim da im jednokratna novčana pomoć nije isplaćena zbog nekog njihovog ličnog svojstva, već zbog toga što su zaposlene kao civilna lica. I po oceni revizijskog suda radno angažovanje tužilja u Vojnoj ustanovi "GG" ne može se smatrati ličnim svojstvom u smislu odredaba Zakona o diskriminaciji.”

Rev
195/2020 (1)
Činjenice
slučaja

- “Tuženi je napisao tekst pod naslovom "...” i "...”, koji je objavljen u elektronskom (internet) izdanju časopisa "BB", dana godine. Predmetni tekst je po mišljenju prvostepenog suda, sadržanih u naslovljenih 10 zabluda sa različitim ocenama Zakona o sprečavanju nasilja u porodici i ponašanja pojedinih članova LGBT populacije pri održavanju parade ponosa, a posebno u tekstu po nazivom: treća zabluda gde se navodi" zakon služi za zaštitu slabijih u porodici. Ne, on služi za zaštitu žena bez obzira da li su jake ili slabe, voljene ili nevoljene, nervozne, musičave ili dobro raspoložene, da li imaju ljubavnika ili ne, da li zarađuju ili su izdržavane, da li su u brak unele neku imovinu ili su se uselile u muževljev stan itd. Da zakon služi za zaštitu slabijih onda bi valjda barem pomenuo decu koja su najslabiji i najranjiviji da nasilje u porodici ili stare roditelje"; u delu teksta, sedma zabluda: "zakon će pomoći našim porodicama. Ovo je možda i najveća zabluda koja prati zakon. Upravo suprotno. Zakon će potpešiti da se porodice rasturaju i raspdaju time što ohrabruju one koji se osećaju uplašeno da prijave taj strah policiji koja će za njihov račun da rasturi porodicu tako što će muškarca odstraniti iz kuće, a zatim mu i zabraniti da razgovara sa ženom i decom";

Rev
195/2020 (2)
Činjenice
slučaja

- u delu teksta deseta zabluda: "možda su za porast obima nasilja u porodici (delimično ili pretežno) zaslužni i državna sankcija manično prikazivanje tzv. rialiti šou programa na televizijskim kanalima sa nacionalnom pokrivenošću u kojima se najneposrednije podstiču akti nasiljima u odnosima među ljudima koji žive u istom domaćinstvu ili policijska zaštita svečanom šetnjom homoseksualaca na gradskim ulicama kojom prilikom se otvoreno slavi primitivna nasilnička, prizemna, ogoljena i prostačka seksualnost? Da li će sprečavanje ili tačnije rečeno, ove dve slobodno se može reći nevredne pojave od njih stvorilo poželjne obrasce ponašanja u sudskom društvu? O ispravnosti ovog objašnjenja porasta obima nasilja u porodici može da se raspravlja, ali je svakako lakše optužiti od njega svakog muškarca glavu porodice nego zabraniti najisplativije programske sadržaje komercijalnih emitera televizijskog programa ili se suprotstaviti homoseksualnom lobiju u međunarodnoj diplomatiji i njima inspirisanom domaćom kvazi elitom". Tuženi je isticao da je kroz sadržinu teksta izneo vrednosni sud o kvalitetu naznačenog zakona i da cilj teksta nije bio da se diskriminišu polovi niti vredi populacija druge seksualne orijentacije."

Obrazloženje odluke

- “Pravilno zaključuje drugostepeni sud da u stavovima koje je tuženi izneo u spornom tekstu isti nije vređao pripadnike drugog pola ili pripadnike druge seksualne orijentacije. Isti je izneo svoj vrednosni sud o kvalitetu Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, a pri čemu je kritikovao manifestaciju seksualnosti LGBT grupe koja je bila izražena prilikom javne šetnje LGBT pripadnika prilikom održane parade. Pravilno zaključuje drugostepeni sud (analizom teksta) da se u objavljenom tekstu nije bavio pitanjima razlike između polova ili između ljudi različite seksualne opredeljenosti već se bavio kontekstom svrsishodnosti Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. Pravilno zaključuje drugostepeni sud da je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo na činjenice koje je utvrdio posmatrajući pojedine rečenice u tekstu tuženog van konteksta celog teksta što prvostepeni sud nije trebalo da učini. Ceo tekst se mora posmatrati u kontekstu i cilju kojem se stremi navođenju određenih vrednosnih sudova u tom tekstu. Očigledno je da cilj tuženog, iznošenjem određenog vrednosnog suda, nije bio u nameri vređanja pripadnika drugog pola niti pripadnika druge seksualne orijentacije, već iznošenje vrednosnog suda.”

Vrednosni sud?

- Demokratsko društvo podrazumeva i slobodu iznošenja vrednosnog suda. U suprotnom ne bi imalo ni prave demokratije. Naravno, iznošenjem vrednosnog suda ne može se vređati određeno lice ili određena populacija niti se može narušavati nečiji ugled i dostojanstvo. Ali, ako bi se ograničilo pravo da neko iznese svoj vrednosni sud o nekoj pojavi, zakonskom tekstu i sl, onda bi bila dovedena u pitanje i demokratija i osnovni principi tolerancije zajedničkog življenja i saradnje.
- Iznošenjem svog vrednosnog sud, u konkretnom slučaju, tuženi nije izašao izvan konteksta člana 10. stav 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 46. Ustava.

Kritika

- “Revizijski navodi da je drugostepeni sud prihvatio diskriminatorски govor tuženog kao legitiman, te da ovakva presuda apelacionog suda ne sme da ostane deo pravnog poretka RS niti referenca budućim slučajevima borbe protiv diskriminacije je neprihvatljiv. Šta više može se smatrati posebnim oblikom pritiska na sud. Sud nije ustanovljen da sudi po nečijem nalogu (pa ma ko on bio) već da utvrđuje činjenice i vrši njihovu ocenu u smislu zauzimanja pravnog stanovišta i pravilne primene zakonskih propisa. Ta ocena mora biti zasnovana na objektivnim kriterijumima jer lična (subjektivna) preostetljivost ne može biti osnov za usvajanje ovakvih zahteva. Time bi se eliminisala pozitivna kritika nečega – naravno koja kritika ne sme da bude u cilju uznemiravanja, ponižavanja ili diskriminacije, niti izazivanja mržnje.”

Zaključak

- Neprihvatljivi su revizijski navodi da je tuženi u spornom tekstu izneo negativan vrednosni sud o ženskom polu, paradi ponosa i LGBT jer to u objavljenom tekstu ne stoji. Tuženi je izneo vrednosni sud o kvalitetu zakonskog rešenja Zakona o sprečavanju nasilja u porodici i nedoličnog ponašanja određenih članova LGBT populacije prilikom održavanja parade ponosa. Objektivnom procenom čitaoca može se zaključiti da je sadržina teksta usmerena ka tom cilju, a ne ka vređanju pripadnika suprotnog pola, određene populacije i pripadnika druge seksualne orijentacije, pa se suprotne tvrdnje iz navoda revizije ne mogu uzeti kao prihvatljive. Dalje, citiranje stavova Vrhovnog kasacionog suda iznetih u odluci Rev 1855/2017 od 30.05.2018. godine, ne mogu u svemu biti primenjivi na ovu situaciju jer je činjenično stanje u tom predmetu bitno drugačije a naznačeni stav VKS je iznet upravo vezano za takvo činjenično stanje. Ni ostali navodi iz revizija nisu od takvog značaja da mogu dovesti do drugačije odluke suda.

Apelacioni sud Beograd, Gz 2129/20 (1)

- D.Ć. je bila zaposlena u Merkatoru od 2002, a 2015. je Nacionalna služba za zapošćjavanje donela rešenje da ima status osobe sa invaliditetom. Tuženi je 2016. zaključio ugovor o kupoprodaji jednog dela prodaje sa Merkatorom, a svi zaposleni koji su prešli na rad iz Merkatora kod tuženog su sa Merkatorom potpisali Sporazum o prestanku radnog odnosa. D.Ć. Je sa tuženim zaključila ugovor o radu 28.09.2016. na puno radno vreme. Rešenjem od 10.01.2017. tužilji je otkazan ugovor o radu zbog prestanka potrebe za obavljanje poslova na radnom mestu prodavca kasira, zbog organizacionih promena kod tuženog i usled nemogućnosti da zbog zdravstvenog stanja obavlja posao kasira.
- Viši sud u Beogradu utvrdio da se radi o diskriminaciji po osnovu invaliditeta i zdravstvenog stanja.

Obrazloženje

- “Poštujući citirane norme proizlazi da je diskriminacija pravljenje razlike i s tim u vezi stavljanje zaposlenog u nepovoljniji položaj s obzirom na neko njegovo lično svojstvo, bez razumnog opravdanja, a ovde za takvu situaciju, odnosno postojanje ugroženog ličnog svojstva na strani tužioca, nema činjenične potvrde.”
- “Naime, da bi bilo reči o diskriminaciji potrebno je nejednako postupanje u okviru iste kategorije lica, a tužilac nije u okviru člana 18-20 ZOR učinila verovatnim svoju tvrdnju da je tuženi kao poslodavac neposredno ili posredno diskriminisao D.Ć., i da ju je s obzirom na neko njeno lično svojstvo stavljao u nepovoljniji položaj u odnosu na druge zaposlene.”
- Da bi razlika bila opravdana mora biti zasnovana na razumno prihvatljivom razlogu koji s obzirom na svoj sadržaj daje prihvatljivo opravdanje za različito postupanje u datoj situaciji. To je u skladu sa pravilom uživanja pod jednakim uslovima svih prava po osnovu rada a što podrazumeva i da su kriterikumi na osnovu kojih se to pravo ostvaruje jednako primenljivi u odnosu na sve zaposlene u istoj situaciji u određenoj radnoj sredini, a tvrdnja da je D.Ć. Stavljena u nepovoljniji položaj nije argumentovano odgovarajućim dokazom koju bi tu tvrdnju potvrdio.

Hvala na pažnji :)